Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

2011 mccc 1

RHAN 8

CYFFREDINOL

PENNOD 1

UNIONDEB CYMERIAD

134 Cofrestr buddiannau

(1) Rhaid i bob deiliad swydd perthnasol greu a chynnal cofrestr buddiannau.

(2) Rhaid i gofrestr buddiannau deiliad swydd perthnasol gynnwys ei holl fuddiannau cofrestradwy.

(3) Rhaid i ddeiliad swydd perthnasol lunio'i gofrestr buddiannau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

(4) Rhaid i ddeiliad swydd perthnasol ddiweddaru ei gofrestr buddiannau'n barhaus.

(5) Mae hynny'n cynnwys dyletswydd i gynnwys buddiant cofrestredig yn y gofrestr buddiant o fewn 4 wythnos i'r canlynol ond nid yw wedi ei gyfyngu i hynny—

(a) y buddiant yn codi, neu

(b) y deiliad swydd perthnasol yn dod yn ymwybodol o'r buddiant (os yw hynny'n digwydd ar ôl i'r buddiant godi).

135 Cyhoeddi cofrestrau buddiannau

(1) Rhaid i'r Comisiynydd—

(a) sicrhau bod copi o gofrestr buddiannau pob deiliad swydd perthnasol ar gael i'w archwilio yn swyddfa'r Comisiynydd, a

(b) sicrhau y perir bod copïau o gofrestr buddiannau pob deiliad swydd perthnasol ar gael mewn mannau eraill a thrwy ddulliau eraill (gan gynnwys dulliau electronig) sy'n briodol yn nhyb y Comisiynydd.

(2) Rhaid i'r Comisiynydd sicrhau bod y trefniadau ar gyfer archwilio a chael at gopïau o gofrestrau buddiannau deiliaid swyddi perthnasol yn cael eu cyhoeddi mewn modd sy'n dwyn y trefniadau hynny i sylw personau sy'n debygol yn nhyb y Comisiynydd o fod yn bersonau a chanddynt fuddiant yn y cofrestrau.

(3) Rhaid i'r Dirprwy Gomisiynydd roi i'r Comisiynydd—

(a) copïau o gofrestr buddiannau'r Dirprwy Gomisiynydd, a

(b) cymorth arall,

y gall y Comisiynydd ofyn amdanynt er mwyn ei alluogi i gydymffurfio â'r ddyletswydd o dan is-adran (1).

136 Gwrthdrawiadau buddiannau

(1) Rhaid i ddeiliad swydd perthnasol beidio ag arfer swyddogaeth os oes ganddo fuddiant cofrestradwy sy'n ymwneud ag arfer y swyddogaeth.

(2) Mewn achos lle y mae is-adran (1) yn atal y Comisiynydd rhag arfer swyddogaeth, rhaid iddo ddirprwyo'r swyddogaeth honno (i'r graddau y bo'n angenrheidiol i alluogi'r gwaith hwnnw o'i harfer i gael ei wneud)—

(a) i'r Dirprwy Gomisiynydd, neu

(b) i aelod arall o staff y Comisiynydd.

(3) Mewn achos lle y mae is-adran (1) yn atal y Dirprwy Gomisiynydd rhag arfer swyddogaeth, rhaid i'r Comisiynydd wneud trefniadau i'r swyddogaeth gael ei harfer gan rywun heblaw'r Dirprwy Gomisiynydd.

137 Dilysrwydd gweithredoedd

Nid effeithir ar ddilysrwydd gweithred deiliad swydd perthnasol gan fethiant i gydymffurfio â darpariaeth yn y Bennod hon neu a wneir o dan y Bennod hon.

138 Rheoliadau

(1) Caiff Gweinidogion Cymru, drwy reoliadau—

(a) pennu pa fuddiannau sy'n fuddiannau cofrestradwy at ddibenion y Bennod hon, a

(b) gwneud darpariaeth arall at ddibenion y Bennod hon.

(2) Caiff buddiannau cofrestradwy gynnwys, ymhlith pethau eraill, buddiannau personau y mae cysylltiad rhyngddynt a deiliaid swyddi perthnasol (boed yn gysylltiad teuluol, ariannol neu o unrhyw fath arall).

(3) Yn yr adran hon ystyr "buddiant" yw buddiant o unrhyw fath (gan gynnwys buddiannau ariannol, a phob gweithgaredd a swydd, ond heb fod yn gyfyngedig iddynt).

139 Dehongli'r Bennod hon

Yn y Bennod hon—

ystyr "buddiant cofrestradwy" ("*registrable interest*") yw buddiant cofrestradwy a bennir mewn rheoliadau a wneir o dan adran 138;

ystyr "deiliad swydd perthnasol" ("*relevant office holder*") yw—

(a) y Comisiynydd, neu

(b) y Dirprwy Gomisiynydd.

PENNOD 2

DIFENWI

140 Braint absoliwt

(1) At ddibenion cyfraith difenwi, mae'r canlynol yn absoliwt freintiedig—

(a) cyhoeddi mater gan y Comisiynydd wrth iddo arfer unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau;

(b) cyhoeddi mater gan aelod o'r Panel Cynghori wrth iddo arfer unrhyw un neu ragor o'i swyddogaethau;

(c) cyhoeddi mater gan berson wrth iddo gydymffurfio â gofyniad mewn hysbysiad penderfynu;

(d) cyhoeddi, mewn cyfathrebiad rhwng—

(i) y Comisiynydd, a

(ii) person a ddiogelir,

fater mewn cysylltiad ag ymholiad neu ymchwiliad;

(e) cyhoeddi, mewn cyfathrebiad rhwng—

(i) yr achwynydd neu berson sy'n gweithredu ar ran yr achwynydd, a

(ii) cynrychiolydd,

fater mewn cysylltiad ag ymchwiliad o dan Ran 5 neu Ran 6.

(2) Yn yr adran hon mae cyfeiriad at y Comisiynydd yn cynnwys y personau canlynol—

(a) aelodau o staff y Comisiynydd;

(b) unrhyw berson sy'n gweithredu ar ran y Comisiynydd neu'n cynorthwyo i arfer swyddogaethau'r Comisiynydd.

141 Dehongli'r Bennod hon

Yn y Bennod hon—

ystyr "achwynydd" ("*complainant*")—

(a) mewn perthynas ag ymchwiliad o dan Ran 5, yw'r person (os oes person) y cyfeirir ato fel "P" yn adran 93;

(b) mewn perthynas ag ymchwiliad o dan Ran 6—

(i) yw'r person y cyfeirir ato fel "P" yn adran 111; a

(ii) yw'r person y cyfeirir ato fel "R" yn adran 111;

ystyr "cynrychiolydd" ("*representative*") yw unrhyw un neu ragor o'r canlynol—

(a) aelod o gyngor cymuned, cyngor bwrdeistref sirol neu gyngor sir yng Nghymru;

(b) Aelod o Gynulliad Cenedlaethol Cymru;

(c) Aelod Seneddol;

(d) aelod o Dŵ'r Arglwyddi;

(e) Aelod o Senedd Ewrop;

ystyr "person a ddiogelir" ("*protected person*"), mewn perthynas ag ymholiad neu ymchwiliad, yw unrhyw un neu ragor o'r personau canlynol—

(a) aelod o'r Panel Cynghori;

(b) cynrychiolydd;

(c) person sy'n destun yr ymholiad neu'r ymchwiliad;

(d) person y mae'r Comisiynydd yn cyfathrebu ag ef at ddiben cael gwybodaeth mewn cysylltiad ag ymholiad neu ymchwiliad;

(e) yr achwynydd;

(f) person sy'n gweithredu ar ran person sy'n dod o fewn paragraff (c) i (e).

ystyr "ymchwiliad" ("*investigation*") yw unrhyw un neu ragor o'r canlynol—

(a) ymchwiliad safonau o dan Bennod 8 o Ran 4;

(b) ymchwiliad o dan Ran 5 (cydymffurfedd â gofynion perthnasol);

(c) ymchwiliad o dan Ran 6 (ymyrraeth â'r rhyddid i gyfathrebu yn Gymraeg);

ystyr "ymholiad" ("*inquiry*") yw ymholiad o dan adran 7.

PENNOD 3

CYFYNGIADAU

142 Cyfyngiadau

(1) Nid yw'r Mesur hwn yn awdurdodi'r Comisiynydd i arfer swyddogaeth ragnodedig sydd yn rhinwedd deddfiad yn arferadwy hefyd gan berson rhagnodedig, nac yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiynydd wneud hynny.

(2) Yn yr adran hon ystyr "rhagnodedig" yw rhagnodedig mewn gorchymyn a wneir at ddibenion yr adran hon gan Weinidogion Cymru.